

Kissolymosi Simó Ferencz festő.

Kazinczy Ferencznél, a „Biographiai adatok“ sorában csak annyi van följegyezve *Simó Ferencz* festőről, hogy Udvarhelyen 1801 április 11-ikén született. Már a nagy korkülönbségnél fogva se tartozhatott *Kazinczy* belső embereihez s így egyebekre nézve, hasztalan keresünk rávonatkozó adatokat a kiváló művészbarát leveleiben. De egy más forrás nyomra vezet és ennek adataiból egybeállíthatjuk ez elfelejtett festőnk pályafutásának jellegzetes eseményeit.

A *Tudományos Gyűjtemény* szerkesztője, *Thaisz András*, e derék folyóirat hasábjain,¹ ily címmel: „Egy Magyar Képirónk megismeretése“ a következőket írja: „A hazai érdemet megismereteni, s előmozdítani, nemcsak illő, hanem kötelesség is egyszerűs mind, legalább *caeteris paribus*“... Ebből a becsülendő elvből indulva ki, a következő adatok közlésével hívja föl rá a közönség figyelmét. Első Maecenása valami *Pál* nevű kapitány volt, ki Erdélyből Bécsbe vitte föl, „hogy a benne észrevett festésre való talentumot ott kifejthesse.“

„Öt esztendeig tanulván a Bétsi Anna Akademiában a festést, s azon innen *Füger* tanítványánál *Sales*nél gyakorolván magát három esztendeig leginkább az olajfestésben“, hazafelé indult, Erdélybe. Ez az út elhatározó jelentőségűvé lön egész pályájára. Budára érven meglátogatta *Döbrentei Gábort* a neves magyar írótt. Ez nemcsak szállást ajánlott neki, hanem ígéretet tett, hogy a közönséggel is meg fogja ismertetni. Ez a második Maecenás még Bécsből ismerte *Simónak* „képirási talentumát, mely mind az arcok hasonlatossága jól eltalálásában, mind az ecset gyengédségében és a színek elegyítésében, kiváló.“ *Döbrenteinek* igaz örömet okozott, hogy ezt a fiatal magyar művészt „jövendőbeli boldogulására nézve útbaigazíthatja s azért barátjainak s a szép művek más kedvelőjének esmeretségébe juttatá.“

Mutatóképpül *Döbrenteinek Simó* által lemásolt azon mellképe szolgált, melynek eredetijét még 1824-ben Bécsben készítette, „azon akarván megmutatni, hogy tanulásában mennyire ment s kérésére egyedül azon okból is ült neki *Döbrentei Gábor*.“

Az első kép mit Budán 1826 októberében készített el *Felsőbüki Nagy Benedek* „politico-fundationalis Királyi Fiscalis“ arczképe volt. „Ezen kép térdig lévő nagyságban oly szerencsés-

¹ 1827 VI. k. 122—4. l.

sen sült el“ (1) — írja *Thaisz*, hogy többen óhajtották magukat *Simó*val festetni. Így készültek a következő arczképek:

1. *Petrich András*, „Feldmarschal-Lieutenant“, a váci katonai intézet kormányzója. Ugyancsak az ő ajánlására, „mint a ki az ily szép műveknek jó ízlésű megítélője“ ... 2. *Geöcz László* m. k. udvari kamarai tanácsosé és 3. *Báró Pley András*, Generalisé.

Ez első képei annyira megszilárdították művészi hitelét, hogy forrásunk szerint, egy éven belül még 16 arczképet festett. *Döbrentei Gábor* ugyanis a magyar írók képei gyűjteményének kiadását kezdeményezvén, ebbe első képnek a *Kazinczyét* tette, melyet *Donáth* után másolt *Simó*. Ugyancsak ezen gyűjtemény céljaira festette *Simó*: a) *Berzsenyi Dániel*; b) *Virág Benedek*; c) *gr. Ráday Gedeon* és d) *gr. Majláth János* arczképeit.

Simó úgy látszik nem volt kizárólagosan arczképfestő. A kor édeskés modorában lehetett festve az a két kép, melyet forrásunk említ. Festett „idealban egy gesztenye szőghajú leánykát, fél arczára göndörödött fürtökkel, kökény szemmel, a mint azokat olvadó örömmel kis gerliczéjére fordítja, melyet gyöngéd kezei közt gyügyögtet. Magyar az öltözete a kis leánykának. Gyönyörű édes teremtés!“ ... A kép eszméjét *Döbrentei* adta. Ilyen édeskés tárgyú az a másik kép is, melyet Dr. *Szabó János* országos szemorvos számára festett. E kép tárgya: „egy kézi tükrébe nézegető szőke leány, a mint arany haját illegeti.“ Forrásunk szerint e kép is „hasonlóképen kedves ecsettel“ volt festve.

Az ismertető cikk a következő sorokkal záródik: „Ezzel kívánja a Redactio figyelmetessé tenni Hazánk fiát *Simó* urat, ki valóban, ha több s nagyobb munkáknak eleibe adásával segítődik, nevezetes képírónká válik, s igen szívesen óhajtjuk, hogy olyanok, kik magukat ő vele akarják festetni, minél többen találkozzanak.“

Ez ajánló sorokból egyúttal fogalmat alkothatunk azon feltűnő különbségről, mely egy XIX. évszázadbéli „megismertetés“ és egy századvégi ujság-reklam közt van!

Kort és szokásokat jellemzőül megemlíti, hogy *Simó* Ferencz minő mérték szerint szabta meg a kép árát: ahány hüvelyknyi magasságú volt a kép, annyi ezüst forintba került. Egy kissé furcsa érték-mérés, de bizonyára a szoliditás jelének akart látszani.

Életpályájának emez első időszakáról még a következőket találjuk följegyezve az *Iris* cz. pesti német folyóirat hasábjain, melyek *Thaisz* adatait kiegészítik.² Ez a fiatal székely, 17 éves koráig, szülőhelyén a székelyudvarhelyi gimnáziumban tanult. Művészi hajlamai korán nyilvánultak. Útmutatás, vezető nélkül kezdett rajzolni s festegetni. Egy *Pál* nevű nyugalmazott kapitány erre figyelmessé lévén, fölszólította *Simó* atyját, ki ugyanott ügyvéd volt, s kívül *Pál* a saját pörös ügyeiben gyakran érintkezett, hogy

² Id. h. Gallerie vaterländischer Künstler. St—y. cikke: Franz Simo von Kis-Solymos. 1826. évf. 480. l.

engedné a fiát vele Bécsbe menni, mint a hová *Pál* éppen elutazni készült. Így jut *Pál* hazafias buzgalma révén *Simó* Bécsbe, hol 8 éven át oly szorgalommal és előmenetellel végezte az Akadémiát, hogy 1823-ban egy másik „nemes magyar“ pártoló figyelmét vonta magára. Ez az új Maecenas *Döbrentei* Gábor volt.

Döbrentei közelebből is megakarván ismerni *Simót*, s miután az ő nézetei s a fiatal művész érzelmei találkoztak, olyan viszony keletkezett köztük, mely termékenyítő befolyással volt a fiatal művész lelkületére. *Simó* ekkor fölkererte *Döbrenteit*, hogy üljön neki, mert az a czélja, hogy e készítenő arczkép mérték-mutatója legyen eddigi előhaladásának. *Döbrentei* jól talált arczképe (térdkép) első meglepő gyümölcse ennek a baráti viszonyoknak. Az 1824. évi bécsi kiállításon be is mutatta. A történeti festészet terén tett első kísérletei *Simónak* ettől kezdve későbbi időkre halasztattak.

Simó 1826 szeptember havában Bécsből Budára jött s mindjárt ekkor hozzáfogott *Nagy* Benedek arczképe lefestéséhez. Erről megjegyzi tudósítónk (valószínűleg *Stielly*, az *Iris* szerkesztője), hogy a mi a föltűnő hasonlatosságot, a színek élénkségét és igazságát, a formák lágyágát és korrektségét, az ecsetkezelés finomságát illeti, a *Döbrentei*-féle arczképet, bár az is sikerült munkának mondható, messze fölülmulja. De még ezt is fölülmulja az az eszményi arczkép, melyet *Döbrentei* utasítására most készít. Ez bizonyára a cikkünk elején jelzett „szöghajú leány“. Erről *Döbrentei* már előre úgy nyilatkozott, hogy a mi az arcz meleg színét, a kifejezés lelkét és finomságát illeti, a festő *Döbrentei* minden váraozását fölülmulta.

Az *Iris* szerkesztője is fölhívja a közönség figyelmét e fiatal művészre, kinek kész és most készülő képei, *Döbrentei* lakásán, e művészbárát szivességéből megtekinthetők.

Egy más forrásunk alapján megtudjuk,³ hogy *Simó* egész 1829-ig Budán, *Döbrenteinél* lakott.

Már 1822 böi nyomát találjuk annak,⁴ hogy „egy érdemes Hazánkfia, s literaturánk, s nemzeti fennállásunk igaz Barátja, ki azt tehetsége szerint minden úton módon előmozdítja“ anyagilag is támogatott egy művészi vállalatot, melyet a „Pesten lévő Literátorok“ kezdeményeztek abból a szándékból, hogy „a Magyar Literátorok festett Képeiből Gyűjteményt“ állítsanak össze. Valószínűleg ennek a tervnek volt a következménye, hogy, (mint főntebb említettük) *Simó Döbrentei* számára a következő írók arczképeit festette le: 1. *Berzsenyi* Dánielét, 2. Gr. *Desewffy* Józsefét, 3. *Horvát* Endrét, 4. *Kazinczy* Ferenczét, 5. *Kisfaludy* Sándorét, 6. *Majláth* Jánosét, 7. Báró *Mednyánszky* Alajosét, 8. Gr. *Ráday* Gedeonét, 9. Gr. *Teleki* Józsefét és 10. *Virág* Benedekét.

A *Honművész* „bájecsetű magyar képfírónak“ nevezi *Simót*, de elfelejti elmondani, mi okozta azt, hogy *Simó* kénytelen volt

³ Honművész 1837, I. 5. szám 35. l.

⁴ Tudományos Gyűjtemény 1822-iki IV. k. 119. l.

nemsokára a fővárosból eltávozni? Valószínűnek tartjuk, hogy ez az eltávozás összefügg Döbrenteinek egyéni dolgaival: a Conversations-Lexiconi-pörből folyó kellemetlenségeivel, eddigi tekintélye aláhanyatlásával, s tán hiú és ármánykodásra hajló természetének megnyilvánulásaival. Annyi tény, hogy *Simó* itt hagyja a fővárost és 1832-ben Kolozsvárott telepedett meg. *Döbrentei* nem hagyta végleg abba a művész-pártolást, mert mint *Barabás* írja, 1835-ben már *Kozina* Sándor, a Rómából hazaérkezett festő-művész dolgozott Budán „Döbrentei patronátusa alatt.”⁵

Hogyan és mivel foglalkozott *Simó* 1831-től 1836-ig Kolozsvárott, nem tudjuk megmondani? Helyzete nem lehetett anyagilag fényes, mert alig üresedett meg *Neuhauser* Gottfried halálával a II. József idejében fölállított s a kolozsvári Lyceummal kapcsolatos rajziskolai tanszék, *Simó* folyamodott érette és 1836 október 1-étől 400 pengő forintnyi javadalmazással ki is nevezték rajztanárrá.

Igy végződött e szépen induló művész-pálya az iskola egyhangú rajztermében. Nem válthatta be, a mivel *Thaisz* András kecsegtette, hogy t. i. „nevezetes képírónká” válhatik.

Simó az 50-es évektől kezdve, a kolozsvári Lyceumban is tanította a rajzot. Mint rajztanár 1836-tól 1869-ig működött⁶ Kolozsvárott.

Midőn a *Honművész* életrajzi adatait közölte, azon kívánságának adott kifejezést: „hogya legalább 3 nagy lángész akadjon keze alá magyar ifjaink közül, s a művészség nemzetünk között, azok által megint inkább terjedjen“.

Ez a kívánság ily terjedelemben nem vált valósággá, de örülhetünk, hogy legalább részben teljesezsbe ment. Nagy mestereink, néhai *Székely* Bertalan, *Simó* tanítványa volt. Szives értesítése alapján írhatom, hogy *Simó* értette a dolgát s értékesebb tehetség volt sok másnál, ki Erdélyből kikerülve nagyobb névre tett szert. *Székely* lyel nemcsak minták után dolgoztatott, hanem kivezette őt a szabadba is. De útasításával nem igen alkalmatlankodott *Székely*-nek, ki itt készítette első tanulmányait a szabad természet után. *Székely* festegetett, *Simó* pedig azalatt nyugodtan horgászott a Szamos vizében.

Érdekes korszak. Egy nagy reményekre jogosító művész, ki a természet szépségei iránt elvesztve fogékonyságát, nyárspolgárhoz illő nyugalommal, mint horgászó szürke professzor végzi be művészi pályafutását.

Szerencsére a tanítvány egyike lett azoknak, a kikre a *Honművész* várt a magyar művészet érdekében.⁷

(Budapest.)

Dr. Bayer József.

⁵ Emlékiratai. Kiadta Kézdi Kovács László. (Budapest, 1902.) 158. l.

⁶ Néhai dr. Erdélyi Károly igazgató, levélbeli szives adatai szerint.

⁷ Ez az érdekes dolgozat még 1909-ből való. *Szerk.*